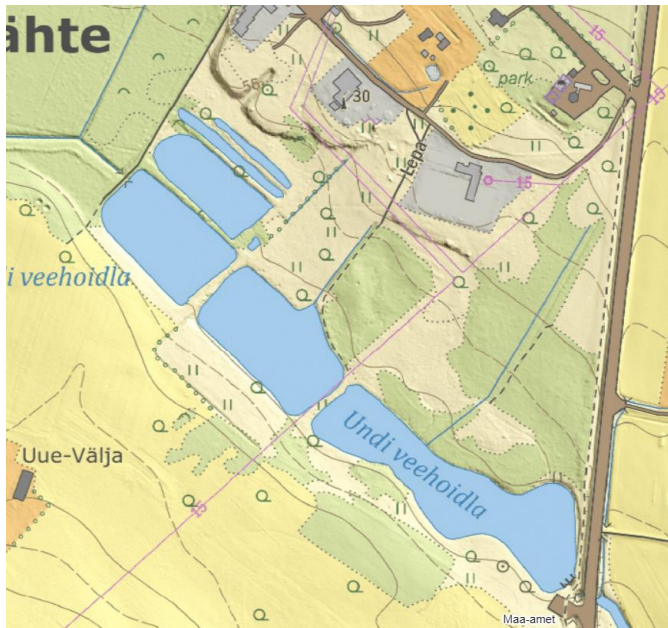

Undi veehoidlate VEE2075230, VEE2075250 ja VEE2075220 vaatlus

Vaatleja Marko Vainu, vaatluse aeg 27.07.23.

Undi veehoidla VEE2075230 (nn. ülemine) tüüp EELISes on paisjärv, aga paisu EELISes pole. VEE2075250 (nn. keskmine) on registriobjektina arvel alates 09.08.23, kuna on vähemalt 1 ha suurune; tüübi kameraalse määramisega tekkisid aga raskused. VEE2075220 (nn. alumine) tüüp EELISes on paisjärv, pais on EELISes (Undi pais PAISO25700) Järvi pole 1948. aasta ortofotol, kuid 1972. aasta fotol on läänepoolsemad juba olemas:

Tegemist on Lähte endiste biotiikidega, kuhu aga alates 2010. aastast enam heitvett ei juhitata (http://gis.tartuvald.ee/dokumendid/Detailplaneeringud/DP_2015_15/Planeering/%C3%9CCLEM-REINU%20DP-SELETUSKIRI.pdf, lk. 21). Sama allika põhjal olevat Tartu valla varasemas arengukavas olnud kirjas, et endised biotiigid tuleb korrastada. Järved on olemas ja korralikud. Kallastel oleva spetsiifilise prügi põhjal käiakse neis kalal, kusjuures enim läänepoolseimas:

Ülemine veehoidla VEE2075230

Keskmine veehoidla VEE2075250.

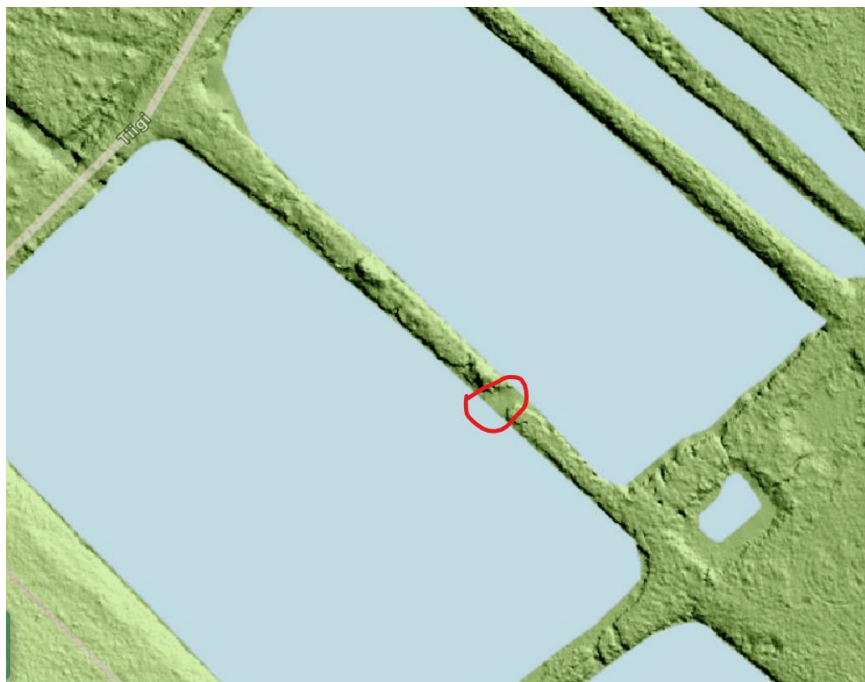
Alumine veehoidla VEE2075230

EELISE ja ETAKi põhjal peaks ülemisest veehoidlast lääne poole välja voolama Pupastvere peakraav. Vaatlusel selgus aga, et lääne poolt voolab vesi truubi kaudu veehoidlasse hoopis sisse:

Sissevoolava kraavi ja Pupastvere peakraavi kohta on koostatud eraldi vaatlusprotokoll ja neid siin ei käsitleta.

Vaatlusel selgus, et ülemine veehoidla on ühendatud nelja meetri laiuse kanaliga sellest põhja poole jääva tiigiga ning nende veetase on sama. Seega moodustavad need tegelikult ühe veekogu ja **tuleks sellisena ka ETAKis kaardistada**. Kanal on hästi näha ka reljefivarjutusel:

Järve väljavool on kagu poole keskmisse veehoidlasse. Järvi lahutab pinnasevall ning järvede veetase on erinev. Vallil on ümmargune betoonist kaev, mille põhjas, ülemise veehoidla poolses servas, on veel üks rõngas. Rõngas oli vaatluse ajal vett täis ja vesi voolas sellest üle kaevu põhja. Kaevu põhjast suundub idasuunas välja toru, mis suubub keskmisse veehoidlasse. Keskmises veehoidlas olev väljavooluots on vee all, kuid toru oli vaatluse ajal näha. Ülemises veehoidlas olev sissevoolutoru on sügavamal vee all ning seda polnud näha. Vaatamata sellele, et heitvett ei pidavat järvedesse juba 13 aastat lastama, nägi ülemisest järvest keskmisse järve voolav vesi ikkagi rohekashägune välja:

Lisaks kaevule toimus vaatluse ajal vee vool ülemisest järvest keskmisse ka valli kirdeosas läbi meetrilaiuse loodusliku nõva. Nõval oli keskmise järve pool koprapais ees, kuid vesi voolas läbi selle. Nõvast lõuna pool oli veel teinegi sarnane nõva, kuid sellest vaatluse ajal vesi läbi ei voolanud:

ETAKis järvede omavahelised ühendused puuduvad. Need tuleks lisada.

Keskmisest järvest eraldab alumist järve samuti pinnasevall, mille kirdepoolses osas on sarnane kaevregulaator, ainult sügavam kui eelmine. Ka selles voolas sisemisest rõngast vesi kaevu põhja ja sealt ida suunas toru kaudu järve. Alumises järves olev väljavooluots oli vee all, kuid otsa asukohas oli järve põhjas näha tõusvat veevoolu. Sissevooluots keskmises järves oli täielikult vee all ega olnud nähtav:

Valli edelapoolses osas on looduslik viie meetri laiune väljavoolunõva, mida reguleerib kahest järjestikkusest koprapaisust koosnev kaskaad. Vesi voolas ühest järvest teise paisude vahelt. Veetasemete erinevus järvede vahel oli vaatluse ajal vähemalt meeter:

ETAKis järvede omavahelised ühendused puuduvad. Need tuleks lisada.

Alumise paisjärve väljavoolul olev EELISesse kantud Undi pais on n.ö. tavapärase silla-alune puitvarjadega pais:

Järeldus: Järvedega on seotud mitu keerukat aspekti. Esiteks on tegemist endiste biotiikidega. Biotiike aga veekogude nimistus ei hoita. See võib olla põhjus, miks järvedest keskmine sealt kuni 2023. aasta augustini puudu oli. Keskmise ja ülemise järve erinevalt käsitlemine on aga põhjendamatu. Kuna tegemist on endiste biotiikidega, mis on planeeritud kasutusele võtta puhkealana ja mida kalapüügi otstarbel juba ka kasutatakse, siis tundub järvede veekogude nimistus olemine põhjendatud.

Kui alumise järve tüübimääranguga probleeme pole, sest see on arvel paisjärvena ning arvel on ka pais, siis ülemine ja keskmine järv on probleemsemad. Mõlemal on betoonist veetaseme regulaator, mis on käsitletav paisuna, aga mõlemal on ka looduslik ülevool ning vaatluse ajal voolas vesi kummalgi järvel nii paisust kui ülevoolust. Elina Leineriga (KeA) toimunud arutelu tulemusel sai otsustatud, et kuna paisud on järvede vahel olemas ja toimivad, siis on põhjendatud need EELISesse kanda ja seega ka määrata järvede tüübiks **paisjärv**.